

потерпілому підозрюванім (обвинуваченим), та у відмові потерпілого від вимоги притягнути останнього до кримінальної відповідальності.

Правильне застосування зазначеного інституту сприяє підвищенню ролі та активності потерпілого у кримінальному судочинстві, повному та швидкому відновленню його порушених прав і свобод, одночасно має гуманістичне спрямування по відношенню до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення та в подальшому виявили позитивну поведінку, спрямовану на примирення з потерпілим, та відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди.

1. Турман Н. Поняття та значення угоди про примирення у кримінальному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 273–277.

2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року №12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності» необхідно розуміти акт прощення її ним в результаті вільного волевиявлення, що виключає будь-який неправомірний вплив незалежно від того, яка зі сторін була ініціатором та з яких мотивів. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text>.

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

5. Юркова Г. В. Провадження з примирення сторін у кримінально-процесуальному праві України: порівняльний аналіз. *Право і суспільство*. 2013. № 6-2. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/6-2_2013/85.pdf.

6. Стратій О. В. Психолого-правові особливості кримінального провадження на підставі угод : дис...канд.юрид.наук: 19.00.06. К., 2015. 226 с.

Марина ВОЙТЮК

викладач циклу загально-правових дисциплін
відділення первинної професійної підготовки,
спеціалізації та підвищення кваліфікації
Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВТІЛЕННЯ МЕДІАЦІЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Практика застосування позасудового вирішення спорів досить поширена у країнах Європейського Союзу, Австралії та Сполучених Штатів. Україна досить тривалий час вивчала позитивний досвід зарубіжних країн у частині застосування позасудового врегулювання конфлікту – медіації. Нещодавно, 16 листопада 2021 року, у другому читанні Верховною Радою України прийнято Закон України «Про медіацію», що надасть можливість обрати несудові засоби вирішення конфліктів.

Згідно прийнятого Закону, медіація проводиться за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації [1].

У Національній поліції використовуються напрямки, зазначені в ЗУ «Про медіацію», та застосовуються в процесі виконавчо-розпорядчої діяльності відносно суб'єктів вищевказаного інституту права.

Функціонування Національної поліції ґрунтується на загальних та спеціальних принципах, що визначають основні положення, якими керуються відповідні органи, а також посадові особи у виконанні поставлених перед ними завдань. Загальні принципи: верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість [2]; спеціальні принципи: політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність, своєчасність, принцип толерантності та конфіденційності.

Впровадження медіації – новий досвід у діяльності поліції, що допоможе

покращити комунікацію із населенням, метою якої є запобігання виникненню або врегулювання конфлікту та недопущення вчинення правопорушень. Яскравим прикладом відображення інституту медіації у запобіганні домашнього насильства, що проходить через призму:

- юридичних консультацій;
- профілактичної бесіди;
- роз'яснювальної роботи про наслідки вчинення домашнього насильства.

Тобто, метою поліцейського при отриманні заяви чи повідомлення про вчинення домашнього насильства є вирішення конфлікту, і не завжди це вирішується складанням протоколу про адміністративне правопорушення за ст. 173-2 КУпАП [3] чи винесенням тимчасового заборонного припису стосовно кривдника, а інколи достатньо провести із потерпілим та ймовірним кривдником роз'яснювальну бесіду, попередити про адміністративну відповідальність та подальше перебування на профілактичному обліку в органах поліції в категорії «кривдник» (як свідчить поліцейська практика, деякі особи не знайомі із нормами чинного законодавства та наслідками даних дій).

Відповідно до статті 3 Закону України «Про медіацію»: медіація може застосовуватися у будь-яких конфліктах (спорах), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також кримінальних провадженнях під час укладення угод про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим та в інших сферах суспільних відносин [1].

Проте, у прийнятому Законі «Про медіацію» не враховані особливості вирішення категорій справ щодо вчинення домашнього насильства, до того ж, застосування медіації в таких справах суперечить Конвенції Ради Європи про запобігання насильства щодо жінок та домашньому насильству [4]. Позиція несумісності застосування медіації у справах щодо домашнього насильства закріплена у частині 1 статті 48 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами – «Заборона обов'язкового застосування до процесів або винесення вироків альтернативного вирішення»: Сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для заборони на обов'язкові альтернативні процеси з вирішення спорів, у тому числі посередництва та примирення, стосовно всіх форм насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції [4]. Проте, оскільки Україна не ратифікувала Конвенцію Ради Європи, то, відповідно, застосування медіації до домашнього насильства наразі не суперечить нормам українського законодавства.

Таким чином, запровадження інституту медіації в українське законодавство дозволить органам поліції забезпечити права та інтереси кожного суб'єкта, врегулювати конфлікти альтернативним способом та покращити комунікацію з населенням.

1. Про медіацію : Закон України прийнято від 16 листопада 2021 URL : <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/216385.html>.

2. Про поліції: Закон України від 2 липня 2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: прийнятого 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.

4. Медіація в справах щодо домашнього насильства в контексті Законопроектів «Про медіацію». URL : <http://jurfem.com.ua/mediatsiya-v-spravah-shcodo-domashnyogo-nasylstva/>.